

CATALUNYA: MEMORIAL DE GREUGES FISCALS

► 300 ANYS D'ESPOLI

Enmig de la pitjor crisi econòmica en dècades, el debat sobiranista que pateix Catalunya ha pres una volada considerable. Molts consideren que els diners que paguen els catalans no es queden al Principat, que l'actual sistema de finançament és injust, i que l'Estat espanyol prioritza les inversions tot basant-se en criteris polítics i no de rendibilitat. Tot plegat, es tracta d'una situació que es remunta tres segles enrere, quan Catalunya, com a perdedora de la guerra de Successió, va rebre un reguitzell de sancions que la penalitzaven. Analitzem aquests 300 anys d'espoli, començant més enllà.

- ✓ **1401, gener 20:** Arran de la fallida general de taules de la ciutat de Barcelona del 1381, el govern de la ciutat, amb Guillem-Ramon Colom i Miguel Roure funden la **Taula de Canvi** i Comuns Dipòsits de Barcelona, ubicada a la llotja. L'organisme està considerat un dels primers bancs a escala europea i mundial.
- ✓ **1557:** El rei Felip II entra en bancarrota i suspèn els pagaments als seus creditors (deu 20 milions de ducats).
- ✓ **1569:** Tots els oficials de la Diputació del General són detinguts acusats de negar-se a pagar a l'excusat virrei Don Diego Hurtado de Mendoza (1564-1571) un nou impost que el papa havia atorgat a la monarquia hispànica.
- ✓ **1575:** Segona suspensió de pagaments de Felip II, que continua suportant una pressió fiscal fortíssima per a fer front a les despeses de guerra.
- ✓ **1599-1640:** Primer per dret de galeres i després per dret de guerra, la Generalitat es veu obligada a doblar la fiscalitat ordinària, que passa de l'1,66% al 3,33%.
- La fiscalitat de guerra era molt perniciosa per als pagesos. La fiscalitat catalana era favorable a la producció agrària. El comerç era gravat en general amb un 1,66%, la necessitat de protegir el consum interior feia que la sortida d'aliments tendís a ser gravada amb un 5% del seu valor.
- ✓ **1625: Impuestos, això sí.** El Conde Duque de Olivares ho té clar: «Ahora que os hemos asimilado y no tendréis de gastaros dinero en lucha contra nosotros, parece razonable que nos paguéis con impuestos».
- ✓ **1630:** Madrid publica dos edictes que prohibeixen el comerç amb França i amenacen de confiscar tots els productes importats il·legalment. La mesura té conseqüències nefastes per a l'economia pirinenca, ja que bona part dels ingressos procedien de la ramaderia i l'explotació de llana i teixits cap a França i altres indrets d'Europa. Però també afecta la Generalitat, ja que disminueix els beneficis de drets de duana. Aquests edictes també es troben a les arrels del conflicte dels Segadors.

- ✓ **1639:Ordre reial** que obliga els francesos que viuen a Catalunya a comprar un permís de residència; ordre, de dubtosa legalitat, que perjudica l'activitat econòmica catalana. aquest mateix any, Olivares exigeix a la Generalitat el pagament de 100.000 lliures per a la reparació de fortificacions.
- ✓ **1659:** La capitania reial, i no pas la Generalitat, imposava una fiscalitat pròpia afegida d'entre un 5 i un 10% més. I és que la pressió fiscal només esdevingué veritablement onerosa quan les guerres del rei començaren a capgirar la situació.
- ✓ **1659:** A la Catalunya Nord, després del Tractat dels Pirineus, els 'angelets de la terra' es revoltaren contra Lluís XIV i el nou impost de la sal, tan necessària pel bestiar, la qual fins aleshores havia estat franca.
- ✓ **1662:** La Nova Administració francesa de la Catalunya Nord, imposa l'impost de la gabella de la sal: prohibeix el comerç de sal amb el Principat i obliga a comprar-la molt cara a Narbona. Més endavant (1667 i 1675) , els pagesos del Rosselló s'aixecaran amb l'anomenada 'revolta dels angelets', liderats per Josep de la Trinxeria. En molt poc temps, el procés integrador de la Catalunya Nord a França aconseguirà que el territori, l'anomenat Pays Catalan, esdevingui una província francesa més.
- ✓ **1687:** Fins aquest any, i després de tres anys de plagues, els pagesos del Principat, acaben de pagar el tribut per al manteniment de les tropes.

▶ EL SEGLE XVIII

En començar el segle XVIII, les monarquies absolutes es disposen a revisar els sistemes fiscals amb la idea i criteris racionals i d'equitat per tal de satisfer les despeses que ocasionen les guerres. Es vol augmentar recursos de manera eficaç sense que se'n ressenti la marxa de l'economia. El problema per a aquestes monarquies, però, és assolir un consens entre les classes dirigents que permeti engegar les reformes, i això en el cas de Castella, amb finances caòtiques i enormes dèficits, esdevé impossible.

▶ Els consellers de Felip V, rei des del 1700, van topar amb l'oposició a qualsevol transformació que impliqués la pressió fiscal dels castellans, que suportaven des de feia dos segles el pes d'una política imperial traduïda en constants conflictes bèl·lics.

▶ Per la seva banda, a **Catalunya** existia un **sistema fiscal propi i diferent** del de Castella en el qual els impostos els cobrava i administrava la Diputació del General o Generalitat, no el rei, situació que feia que els catalans gaudissin de prou llibertat per decidir col·laborar econòmicament o no en la política exteriors dels sobirans. El poc atractiu que per al Principat tenien les empreses imperials sovint es traduïa en la seva negativa a pagar-les. Si s'afegia això al fet que els ingressos fixos del rei a Catalunya eren inferiors als de la Generalitat o als del Consell de Cent, resultava inviable per a la monarquia plantejar-se la perspectiva d'un model centralitzat.

- ✓ **1701-1702:** A les corts del duc d'Anjou s'aconsegueix, però, pel que fa a la vinya, la lliure exportació de vi, aiguardent i productes agrícoles sense recàrrecs afegits i, per

contra, s'imposen drets especials als vins i aiguardents importats. O sigui que mentre hi ha activitat parlamentària pròpia s'obtenen normes fiscals beneficloses per a l'agricultura.

- ✓ **1707:** 'Exhortació catòlica', escrita per un filipista. L'autor anònim condemna el creixent protagonisme de les capes populars en els afers del govern: «Aquest és un bon temps per qui no té res que perdre, com són villanos, desdixats, gent de xarpa i bandolina que sense temor de la justícia (perquè ara no en corre entre nosaltres) tenen la llibertat de robar, infamar, capturar, assassinar, perseguir, i encara governar sobre lo mateix govern, al qual la vil plebe lo atemoritza». I encara és més contundent quan afirma que havia arribat: «aquell temps desitjat de poder usar la llibertat villana, que alguns anomenem bàrbarament Llibertat Catalana o de la Pàtria, que consisteix en fer cada un allò que li aparegué, sens haver de tenir temor al virrei, jutges ni ministres de la justícia». Tot per exaltar Felip V, "lo Rei elegit de sa Divina Providència".
- ✓ **1705-1706:** A les corts de l'arxiduc d'Àustria de 1705-1706, tot i que són més favorables al lliure comerç, s'aconsegueix també -pel que fa a la vinya-, la lliure exportació de vi, aiguardent i productes agrícoles sense recàrrecs afegits i, per contra, s'imposen drets especials als vins i aiguardents importats. La política fiscal quedà, però, del tot desballestada amb la guerra de Successió.
- ✓ **1713:** Ja abans de la fi del conflicte, les tropes borbòniques establertes a Catalunya havien començat a cobrar contribucions. Aquesta contribució es va organitzar de manera centralitzada i a un dels organismes de l'administració borbònica, la superintendència, se'l va dotar d'un instrument per afrontar les despeses posteriors a la guerra i exemplificar la reforma fiscal: el cadastre, obra del primer intendent de Catalunya, José Patino.
- ✓ **1713, desembre:** En plena contesa, Felip V imposa les anomenades "quinzenades" (l'impost s'havia de pagar de 15 en 15 dies) destinades a pagar l'exèrcit d'ocupació. Afecten de ple la pagesia. Escriu Francesc Gelat, pagès de Palafolls: «En no pagar fan anar soldats per las casas a menjar i beurar a son gust [...], **jo no sé com exirem de tants estragos**".
- ✓ **1714, setembre 11: La derrota, inici de l'espoli.** Amb la derrota, la nova fiscalitat, que en teoria havia de ser un impost per al servei públic i gravar segons la riquesa, fou més aviat un impost injust, al servei de l'exèrcit d'ocupació. L'espoli fiscal tot just començava.
- **Acabada la guerra de Successió**, els ministres de Felip V es van afanyar a aplicar les reformes rumiades a les terres de la Corona d'Aragó a causa de la seva condició de territoris conquerits i vençuts que, a més, havien de mantenir l'exèrcit que els ocupava.
- ✓ **1715, desembre 9: Decret** pel qual s'imposa el **cadastre** que introdueix com a novetat la voluntat que repercutís sobre els súbdits en una proporció directa a llurs possibilitats econòmiques; novetat relativa, ja que s'havia introduït en les darreres Corts catalanes celebrades abans de la seva supressió, les del 1701-1702 i 1705-1706.

1715: EL CADASTRE: EL MÉS IMPOPULAR

► **La confecció de mans d'un botifler:** El geògraf i mercader català Josep Aparici i Fins (1654-1731) va ser un dels principals col·laboradors de l'intendent José Patino en les tasques d'elaboració del cadastre. Políticament va ser un individu camaleònic del qual no es pot afirmar amb rotunditat si va ser filipista o austriacista, ja que va col·laborar amb tots dos bàndols en diferents etapes de la guerra de Successió, Va ser conseller quart de Barcelona i membre de la il·lustrada Acadèmia dels Desconfiats i les autoritats austriacistes li van encarregar la tasca de recórrer el Principat per confegir-ne un mapa.

- El coneixement del país que va adquirir arran d'aquesta feina potser va influir perquè Patino, un cop Aparici va esdevenir un notori botifler, el convoqués perquè l'informés de les dades socioeconòmiques de Catalunya, dades que s'usarien per definir el sistema fiscal borbònic que haurien de patir els vençuts, Aquests serveis no van fer que Aparici tingués cap relleu en la nova administració, ja que va quedar relegat a ocupar càrrecs menors.

► Per aconseguir l'anhelada equitat va ser necessari dur a terme una tasca d'inventari i catalogació de persones i riqueses per constituir la base imposable de l'impost. La minuciositat d'aquests documents, però, va fer-ne difícil l'actualització, i la dura càrrega que va ser el cadastre per a l'economia catalana en els inicis del Govern borbònic es va alleugerir amb el temps quan la base imposable es va començar a basar en dades obsoletes.

► La fal·lera d'uniformitzar fiscalment els territoris de la monarquia s'evidencià quan aquest impost es va definir com **l'equivalent a l'alcabala i altres rendes** que es pagaven a Castella i es fixà en un milió de pesos castellans, una xifra desorbitada, la quota que havien de pagar els catalans segons la proporcionalitat esmentada.

► **Un càstig producte de la derrota:** El cadastre va multiplicar per 7,3 la fiscalitat directa que els catalans havien aprovat en plena guerra, tant a la Cort de Felip V (1701) com a la de Carles III (1705), Es va imposar en un context de desfeta econòmica i demogràfica i de destrucció material. I es va aplicar manumilítari, amb empresonaments, segrestos de béns i persones, presència militar permanent fins que els pobles pagaven, etc, La gent en deia el "catàstrofe".

► **Criteris d'equitat** ja s'havien introduït a les Corts Generals del 1701 i 1705, Des d'aleshores, l'impost no es distribuïa mitjançant fogatges, que gravaven igual totes les llars, sinó mitjançant criteris de riquesa, La novetat del cadastre és doble:

- D'una banda, l'impost ja no era aprovat per la representació del país (els braços reunits en Cort), sinó que obeïa a la voluntat absoluta del monarca.
- D'altra banda, l'impost va néixer com una quota fixa, que després, això sí, es distribuïa de manera proporcional a la riquesa. Catalunya va ser gravada amb un milió de pesos castellans, aquesta era una xifra intocable.

► Hi havia **dues menes** de cadastre, el **reial** i el personal. El primer gravava els béns immobles, principalment les cases i les terres, els préstecs hipotecaris i les rendes eclesiàstiques que havien passat a les mans de laics. Les cases havien de pagar un 10% sobre el valor que se'ls atribuïa i les terres variaven de quota segons quina fos la seva

fertilitat. Malgrat que constava que ningú no estava exempt d'aquest tribut, les terres i edificis propietat de l'Església mai no van ser gravats.

- El cadastre **personal** era més complex, ja que requeria en el treball personal. N'estaven exempts els estaments privilegiats, com nobles i eclesiàstics, i també les vídues, els majors de seixanta anys i els menors de quinze i els estudiants.

► Encara que la teoria afirmava que l'impost cercava més justícia social a l'hora de tributar, el cert és que el cadastre va ser immediatament percebut com **un càstig**. L'havia originat la necessitat de cobrir les despeses d'un exèrcit d'ocupació, per tant era un impost de guerra revestit d'impost civil. Les requisies i els empresonaments eren alguns dels mètodes coactius emprats per cobrar-lo. A més, les previsions de la superintendència a l'hora d'establir la quantitat anual que pensava recaptar pecaven d'optimistes perquè la seva visió del país es corresponia amb la imatge de prosperitat de Catalunya del final del segle XVII sense tenir en compte els efectes de la guerra de Successió, per la qual cosa el cadastre era desproporcionadament elevat per a la realitat econòmica del territori.

► En els **primers anys** va haver de conviure amb les conseqüències d'una economia desballestada, que obligava a rebaixar les reials pretensions recaptatòries, i l'oposició tant dels estaments privilegiats com de l'element popular, que es va traduir en nombroses ocultacions de béns i frau com el de traspassar fictíciament finques a eclesiàstics per no haver de pagar.

► Durant un temps, va semblar que la gestió de les finances havia de tornar en part a la situació anterior al conflicte successori, ja que es va deixar que els mateixos pobles fessin el repartiment global del cadastre sense la intervenció de la superintendència. Aquests representants, crítics amb el tribut, van assenyalar que la quota fixa que el caracteritzava no es corresponia amb els ingressos reals del moment i no tenia en compte, per exemple, que una mala collita impedís satisfer la taxa.

► Si faltava quelcom per reblar la impressió de penalització, s'havia de tenir present que era un impost que s'havia **afegit aquells ja existents i propis** de la Generalitat i del Consell de Cent, que no havien estat abolits sinó confiscats per la monarquia, i a impostos indirectes de nova factura, com els de la sal i el paper segellat. Tot plegat era una transferència de recursos de Catalunya cap a l'aparell central de l'Estat, que decidia quins impostos calia pagar i els cobrava.

► Després de la guerra, els tràngols de Sebastià Casanovas i Canut per recuperar els béns perduts demostra el pes negatiu del cadastre i la prepotència de les autoritats borbòniques: "moltaseran las injúrias que me feyan llavors los regidores [...] com jo [...] me trovavaatrasat en lo catastro, alguns anys me prengueren tots los fruits com a cosa pròpia [...] y me robavan clarament la miasanch".

► El cadastre era una quota i la quantitat global no es va modificar durant gairebé un segle i mig. Parlem d'uns anys de gran creixement demogràfic i econòmic. Això va fer que a les comarques litorals, les que més van créixer, la pressió fiscal per càpita caigués. Per contra, en aquelles comarques que van perdre població i renda, la pressió fiscal per càpita va augmentar.

► Per a alguns sectors de la historiografia castellana, el cadastre hauria estat un fenomen de racionalització i progrés, El que no aconsegueixen explicar, però, és per què la monarquia absoluta no va aconseguir estendre el cadastre a Castella a mitjan segle XVIII, quan va encarregar les enquestes del cadastre d'Ensenada. I és que **el cadastre va ser un càstig producte de la guerra i de la derrota.**

- ✓ **1718-1720:** La inestabilitat internacional tampoc no va ajudar a la imposició del cadastre per la política bel·ligerant de Felip V -que el va enfrontar a França, la Gran Bretanya, les Províncies Unides i el Sacre Imperi Romà Germànic- i va tenir Catalunya com a escenari d'una nova guerra. Precisament en aquell context bèl·lic i davant la por d'una contundent revolta dels catalans, les autoritats borbòniques van suspendre l'aplicació del cadastre i van decretar una amnistia sobre tots els deutes pendents.
- ✓ **1726-1744:** L'etapa d'Antoine de Sartine com a intendent va significar la consolidació del cadastre a tots els efectes, consolidació paral·lela a la del nou règim polític. Sartine va ordenar el control estricte dels béns objecte de tribut i l'obligació de denunciar les ocultacions i d'informar dels canvis i millores de les finques, i els seus reglaments van perdurar fins a l'eliminació de l'impost a mitjan segle XIX. Aquesta petrificació va arribar també als imports del cadastre, desfasats, que va deixar de tenir oposició a partir de la segona meitat del segle XVIII, quan el creixement demogràfic i econòmic de Catalunya va fer més suportable la pressió fiscal. Tanmateix, res no va rescabalar la sagnia de les anteriors dècades, en què la càrrega fiscal anual del cadastre havia arribat a multiplicar per set la càrrega derivada dels serveis votats en les darreres Corts Generals, el 1706, en plena guerra de Successió i amb les lleis catalanes vigents.
- ✓ **1729-1779:** En cinquanta anys la fiscalitat indirecta del Principat va augmentar un 248%, i la total, cadastre inclòs, un 150%.
- ✓ **1779: Els catalans paguen més tributs que els espanyols.** Francisco Mariano Nifo, «Estafeta de Londres», Carta Tercera (Madrid): «No se duda que Cataluña paga en tributos, aun fuera de las leyes de la proporción, más que cualquiera otra provincia...».

SEGLE XIX: L'ESPOLI DEL NOU RÈGIM, VELS COSTUMS

► El segle XIX espanyol va ser convuls en tots els aspectes. Econòmicament, va ser sobretot l'època de la confrontació entre proteccionisme i lliurecanvisme, dues maneres d'entendre les relacions comercials, i en aquella confrontació la burgesia catalana, cada cop més afí al catalanisme, sempre hi va tenir quelcom a dir.

- ✓ **1814:** Un cop acabada la guerra del Francès i restaurat l'absolutisme monàrquic en la persona de Ferran VII, el panorama econòmic a Espanya era desolador. L'escassetat de capitals i la misèria general mantenien baixa la capacitat de compra del país. Mancaven mercats per col·locar el gènere i més des que les colònies americanes, envaïdes per productes anglesos i francesos, s'havien revoltat per independitzar-se. Pel que feia a Catalunya, el fet d'haver recuperat la potestat d'encunyar moneda, abolida després de la guerra de Successió, no va semblar tenir una especial incidència. I malgrat tot, el 1830 Catalunya era, amb 1.200.000 habitants i 225 rals per habitant, la quarta potència comercial del món.

- ✓ **1826:** Per primera vegada la Comissió de Fàbriques de Filats, Teixits i Estampats de Cotó reclama l'adopció de polítiques proteccionistes, enfront dels interessos comercials de les burgesies madrilenyes i andaluses, més afavorides per la política lliurecanvista.
- ✓ **1833:** Després de morir Ferran VII i abocar Espanya a una guerra civil, la primera carlinada (1833-1840), entre defensors de l'absolutisme i del sistema liberal, es va desencadenar un procés per accelerar les reformes que desmuntessin l'aparell de l'Antic Règim, inclosa la fiscalitat. En aquest procés, la burgesia barcelonina va demanar la desaparició de l'acumulació de tributs, ja que l'import de sumar la unió dels moderns i els medievals representava les dues tercers parts de la producció en general. Aquesta reforma tributària no s'efectuaria fins al 1845.
- ✓ **1837:** Quan es va instaurar en el poder el liberalisme, va fer-se evident la pugna entre dos corrents econòmics: el proteccionisme, que apostava per la producció nacional i imposava taxes i aranzels als productes internacionals per limitar les importacions, i el lliurecanvisme, que propugnava la no-intervenció estatal en el comerç internacional tot suposant que els fluxos de mercaderies per part de les empreses produïrien una adequada distribució de béns i serveis i l'assignació òptima de recursos econòmics a escala mundial. Els industrials catalans es van posicionar a favor del proteccionisme. Tanmateix, la política centralista del general Baldomero Espartero, regent del regne durant la minoria d'edat d'Isabel II, volia obrir les fronteres als productes britànics, competidors dels que es feien al Principat.
- ✓ **1842, novembre:** El sector cotoner era el més amenaçat, i els burgesos i obrers es revoltaren a Barcelona contra el regent. La reacció d'Espartero va ser ordenar el bombardeig de la ciutat des del castell de Montjuïc. Un miler de projectils va caure sobre la capital i va sufocar els tumults, però va provocar també arreu una oposició més forta al general, que l'any següent va dimitir i va fugir a la Gran Bretanya.
- ✓ **1845:** El ministre d'Hisenda, Alejandro Mon, va emprendre una reforma tributària que va trencar l'esquema fiscal de l'Antic Règim, basat en impostos la majoria dels quals eren d'arrel medieval. El cadastre, creat per instituir un criteri d'equivalència de la pressió fiscal catalana amb la castellana, i d'aquesta manera resoldre la vella polèmica del greuge fiscal castellà i regularitzar sense intermediaris la participació del Principat en les despeses de l'Estat, va ser un dels impostos que va desaparèixer. Ara bé, a tot el territori de Castella romania viva la percepció de la insolidaritat fiscal del Principat de Catalunya, que mitjançant l'expansió del comerç i la indústria havia assolit una considerable puixança, una percepció que faria que el preu de la derrota del 1714 s'hagués de continuar pagant per altres vies.
 - Els industrials catalans trobaren l'aliança dels terratinents espanyols que defensaven el preu interior dels cereals, Els lliurecanvistes eren els consumidors no productors, i en aquest sentit hi podem integrar la resta de l'Estat, ja que Catalunya era "la fàbrica d'Espanya". A Catalunya hi havia lliurecanvistes no industrials, però no piulaven perquè tenien consciència del greuge que hauria representat per a Catalunya a desaparició o reducció dels aranzels.
 - La **imatge insolidària de Catalunya** venia del fet que ja aleshores la població catalana tenia una renda superior a la de la resta de l'Estat, resultat d'una agricultura productiva i exportadora -vi i aiguardent- i d'uns productes industrials que venien a la resta de l'Estat. **Si Catalunya era més rica era perquè treballava més i millor**, i no pas perquè tragués profit de la resta de l'Estat. Els catalans es van fer un tip de reclamar

que els espanyols els imitessin en la industrialització, però la resposta només va arribar dels bascos.

- ✓ **1846-1849:** La **manca de carreteres** és tan evident que, durant la **Guerra dels Matiners**, el general Pavía, encarregat de reprimir-la, ordena un pla per construir-ne amb objectius exclusivament estratègics. Acabat el conflicte, les carreteres deixaran d'interessar.
- ✓ **1847:** Ara és la Junta de Fàbriques, presidida per Joan Güell i Ferrer, qui reclama polítiques proteccionistes.
- ✓ **1848:** Per tal de millorar la xarxa viària, les diputacions provincials aproven la Junta de Carreteres de Catalunya –amb la intenció de sufragar-la amb recursos propis–, tot i els temors madrilenys que darrere la proposta s’hi amagui un intent de refer l’antiga unitat administrativa del Principat. Durant 20 anys, la Junta construeix gran part de les vies que conformen la xarxa moderna de comunicacions, gràcies a impostos extraordinaris, mentre que a la resta de l’Estat és el Govern qui es fa càrrec de la despesa. Tot i l’esforç, a les acaballes del segle, Castella disposava de tres vegades més quilòmetres de carreteres per habitant que Catalunya, on el tràfic terrestre era cinc vegades superior.
- ✓ **1850:** El debat entre proteccionistes i lliurecanvistes va tocar el tema de les relacions de Catalunya amb Espanya i va donar ales a la cantarella de la insolidaritat catalana. La premsa afecta al lliurecanvisme atacava els industrials, la majoria situats al Principat, tot titllant-los de rapinyaires, de gent àvida d'exempcions i de revolucionaris els caps dels quals haurien de ser en una picota, i afirmava que com que Espanya era un país essencialment agrícola les importacions manufactureres s’haurien de pagar amb l’exportació de productes del camp.
- ✓ **1853:** Contra aquesta opinió es va alçar l’economista i industrial català Joan Güell i Ferrer, pare d’Eusebi Güell, futur mecenes de Gaudí, i portaveu del proteccionisme, que va desfer l’argument que Catalunya s’enriquia amb l’exportació dels seus gèneres a la resta de províncies espanyoles, cada vegada més empobrides, en demostrar mitjançant dades duaneres que el balanç del comerç català respecte a Espanya mai no li era favorable. Si cessés el trànsit de mercaderies catalanes cap a l’interior peninsular la ruïna del país estaria assegurada, pronosticava Güell, que afegia que no faltaria qui volgués que Catalunya, tot i el desastre, continués pagant les contribucions directes i indirectes.
 - En les seves polèmiques amb la premsa lliurecanvista que atacava Catalunya pel seu posicionament i proteccionista, l’industrial Joan Güell i Ferrer va respondre amb contundència al periòdic ‘La España’, que anomenava el Principat "la provincia mimada", amb els arguments següents: «**Mimada Cataluña** que, a pesar de la ingratitud de su suelo, a fuerza de trabajo y actividad concurre a los gastos del Estado con mucho más de lo que o su población corresponde! ¡Mimada Cataluña que en la participación de los destinos y empleos públicos no tiene quizás la mitad de los que le corresponderían en justa proporción al número de sus habitantes! ¡Mimada Cataluña, que compra a las demás provincias de España por valor de más de 500 millones, pagando un sobreprecio [...]. ¿Dónde están pues los mimos? Si tales son las provincias mimadas, preguntaremos a La España, ¿cuáles son las vejadas?».

- ✓ **1861:** I ara és l'Institut Industrial de Catalunya l'encarregat de vetllar pel proteccionisme i reclamar aranzels més alts que no pas els ja existents.

1869: L'IMPACTE DE LA PRIMERA REPÚBLICA

- ✓ **1868:** Amb la revolució, que va destronar Isabel II, es va iniciar a Espanya un procés democratitzador en què es van succeir el regnat d'Amadeu de Savoia i la I República.

► En aquest context, el **catalanisme** va passar de ser un moviment cultural a prendre una **orientació política** que va començar a incidir en qüestions d'interès públic. Tanmateix, la burgesia industrial catalana, que reclamava ordre després d'anys d'inestabilitat, no va mostrar-se receptiva d'entrada als postulats catalanistes i es va estimar més col·laborar amb un règim centralista que l'afavoria amb mesures proteccionistes i sovint conjunturals. Però el seu discurs es va anar modificant en la dècada dels noranta, en què, sense qüestionar el sistema, va expressar crítiques a una administració i una hisenda centralitzades, a les desigualtats tributàries i a una deficient política comercial.

- ✓ **1875:** El proteccionisme de la indústria catalana inicia tímids avenços després de la restauració. I és que el fet que la industrialització se centri en Catalunya fa que la burgesia del país no solament quedi aïllada de la resta de la burgesia espanyola, sinó també que les seves necessitats econòmiques es vegin com a insolidàries.

- ✓ **1885:** La primera vinculació entre catalanisme i classe industrial es plasma en el **Memorial de Greuges**, nom amb què es va conèixer popularment la 'Memoria en defensa de los intereses morales y materiales de Cataluña', que fou adreçada a Alfons XII a l'estil dels greuges de les antigues Corts catalanes. El va rebre la reina regent i el cap del Govern, però de reacció no n'hi va haver cap. En aquest document, que recordava l'opressió de Catalunya per part de Castella, s'expressava el desacord de la burgesia amb el projecte d'establir un conveni comercial amb la Gran Bretanya que ressuscitava l'espectre del lliurecanvisme, perjudicava l'economia del Principat i era qualificat de cop de mort. Tot i que el memorial no va obtenir resultats de Madrid, va causar prou impacte a Catalunya perquè el regionalisme com a eina per regenerar l'Estat agafés embranzida.

- ✓ **1888-1890:** El malestar que allunyava la burgesia del Govern era quantificable. L'estadística per la tributació d'aquest període delatava que cada català pagava 4,78 pessetes, més del doble del que pagava cada espanyol: 2,08 pessetes. Les dades d'una altra estadística, la del comerç exterior, demostraven que els catalans pagaven cinc vegades més a l'Estat en forma d'impostos que la resta de la població.

-En conclusió, Catalunya pagava de contribució més de 8,8 milions de pessetes a l'any, mentre que els altres territoris de l'Estat hi aportaven 32,7 milions en un moment en què el Principat tenia 1,8 milions d'habitants sobre els 17,5 milions de tot l'Estat espanyol.

- Per tant, Catalunya aportava a les arques de Madrid un 27% dels recursos, tot i ser només un 10% de la població estatal.

- ✓ **1891:** Finalment, amb Antonio Cánovas al capdavant del Govern de Madrid, el proteccionisme de la indústria catalana és assumit, després de 75 anys de la primera reivindicació corporativa (el 1826).

- ✓ **1896: Balances fiscals, ben velles, ben actuals.** En la pàgina 90 de la ‘Geografia de Catalunya’ d’en Francisco Flos i Calcat raona això la “tributació de Catalunya al Estat espanyol”: «Resulta quelcom desproporcionada en relació al resto de Espanya. Vegi’s, sinó, la següent mostra: De la ‘Estadística Administrativa de la Contribución Industrial y de Comercio’ de l’any 1888 al 1890, resulta que vé a pagar, cada espanyol, no català: 2,08 Ptas y cada català: 4,78 Ptas, això és més del doble. Y en extensió territorial per cada kilòmetre quadrat, paga un kilòmetre, no català: 69,40 Ptas. Un km de Catalunya: 272,70 Ptas., o sian quatre vegades més». Una desproporció semblant troba en l’Estadística general del Comerç Exterior d’Ultramar: 5,17 Ptas per 26,54 Ptes.
- I es pregunta: «¿A què vindria obligat l’Estat espanyol pera compensar l’aument tributari de Catalunya? - Al millor foment y desenrotlllo de las obres públicas, á la conservació y restauració de nostres monuments artístic-arqueològichs que’s trovan poch menys que abandonats, y á satisfacer totes aquelles necessitats que’l país reclama y que gracias sols á las iniciatives y dispendis de las corporacions municipals ó provincials catalanes se trovan en lo possible atesas». I això l’any 1896...
- ✓ **1898, desembre 10: Tractat de París.** Posa fi a la **guerra hispano-nord-americana**. **L’Estat espanyol cedeix Puerto Rico, les Filipines i Guam als EUA** i reconeix **Cuba** com una república independent sota el protectorat dels EUA.
- El trencament total de la burgesia amb el sistema de la Restauració el va precipitar la pèrdua de les darreres colònies després de la guerra Hispano-nord-americana i les vel·leïtats lliurecanvistes dels governs. Una possible sortida per a la crisi que patia Espanya la van oferir els presidents de les grans corporacions econòmiques catalanes, que van proposar una descentralització basada en les regions històriques “para que puedan establecer conciertos económicos. La propuesta va ser ignorada.
- ✓ **1899:** La situació s’agreuja. La derrota de l’any anterior fa que el Govern presidit per Francisco Silveira, i amb el ministre de la Guerra, el general Polavieja, apugen els impostos per compensar el dèficit (amb tipus més alts a Barcelona que a Madrid). La resposta dels gremis de Barcelona és imaginativa i insòlita: dona de baixa establiments comercials i indústries per tal de deixar de pagar la contribució (sense que sigui il·legal). Aquesta peculiar vaga, coneguda com el **Tancament de Caixes**, s’escampa a Mataró, Sabadell, Vilafranca i Manresa, i provoca la suspensió de garanties constitucionals, l’embargament i detenció de contribuents i la dimissió de l’alcalde de Barcelona, el doctor Bartomeu Robert, que es nega a embargar els impagats tot desobeint les ordres de Madrid. Malgrat que al final no queda més alternativa que pagar, la capacitat de mobilització aconseguida considera la iniciativa un èxit.

► SEGLE XX

- ✓ **1900:** Amb aquest ambient tens es cloïa el segle. Les xifres oficials palesen que la província de Barcelona pagava tant com tot Andalusia, més que Castella la Vella, Aragó i València juntes, i gairebé el mateix que Castella la Nova amb Madrid inclòs i que la unió de Galícia, Lleó, Extremadura i Múrcia. En total, satisfieia a l’Estat 174 milions de pessetes, mentre que Madrid no arribava als 143. Fins i tot pagava més que Cuba quan era colònia espanyola i s’havia queixat per haver de pagar 24 milions de pesos, que es distribuïen en la mateixa illa. En el capítol d’inversions el contrast era esfereïdor. Les obres públiques eren gairebé inexistentes a Catalunya i un terç dels pressupostos generals

de l'Estat es quedava a Madrid. Només en la construcció del canal del Lozoya, que proveïa d'aigua la capital, s'hi havien invertit 100 milions de pessetes, més que en totes les obres juntes fetes a Catalunya al llarg del segle.

- Tot plegat explica actituds com la d'un dels pocs polítics catalans que va participar en el Govern d'Espanya en aquells anys, Manuel Duran i Bas. Va dimitir del seu càrrec de ministre de Gràcia i Justícia arran del Tancament de Caixes. En tornar de Madrid va resumir la seva indignació (i potser resignació) amb una frase: “**No ens entendrem mai!**”.

- ✓ **1901:** Creació de la **Lliga Regionalista**. Fins aleshores, els catalans -en una democràcia molt imperfecta, que no donava dret a vot a les dones i només als homes que pagaven contribució- tenien una representació de diputats a les Corts espanyoles formada sobretot per industrials que defensaven els seus interessos i que es despreocupaven dels problemes generals de l'Estat.
- ✓ **1901:** L'empresari barceloní Manuel Bertrand -després que s'han perdut les grans plantacions de canya de sucre-, inaugura una **fàbrica de canya de sucre a Menàrguens** de més de 80.000 m². A calgut convèncer els pagesos de la zona per arrencar cereals, vinyes i oliveres i dedicar-se de ple a la remolatxa. L'aleshores acabat de crear canal d'Urgell li garantirà l'èxit. El problema del transport de la producció el resol amb la construcció del carrilet: un ramal de via estreta que uneix la fàbrica amb la línia de ferrocarril de Mollerussa, que havia nascut en paral·lel al canal.
 - Bertrand representa l'aposta decidida pel futur i la modernitat que fa una generació cansada de viure d'esquena a Europa, de formar part d'un país que, literalment, s'enfonsa.
 - Madrid s'enroca i s'aïlla del món per llepar-se les ferides i recrear-se en el seu dolor. Catalunya serà una de les regions industrials més importants i pròsperes d'Europa. Els camins es bifurquen.
- ✓ **1902, març 13:** A la portada del setmanari satíric 'Cu-Cut' hi apareix un 'malalt incurable': Catalunya assetjada per totes bandes, amb un text: «Els remeis per als mals, avui com cada vegada seguiran sent els usuals: impostos a gavadals i xarop de garrotada».
- ✓ **1904:** De la mà de Francesc Moragas neix **La Caixa**, la primera entitat d'estalvi de Catalunya i de l'Estat espanyol, amb una clara vocació de justícia social i de servei al país. Entre llurs obres: l'Institut de la Dona que Treballa, l'Institut Català per a Cecs, l'Obra Antituberculosa i l'Obra de Biblioteques Socials, totes modèliques a Europa, «es tractava d'una obra social de primer nivell» (Francesc Cabana, historiador). Serà ocupada el gener de 1939 en l'entrada de les tropes franquistes.
- ✓ **1920, gener:** Després d'haver estat creada la Mancomunitat el 1914, les quatre diputacions li traspassen totes les competències. Seran les úniques competències que tindrà: els propis i únics recursos d'una diputació provincial. L'Estat mai no s'avé a transferir-li delegacions ni recursos fiscals, ni, sobretot, cossos armats (no sigui que instauri els Mossos d'Esquadra).
 - Malgrat que el 76% dels recursos siguin propis, la Mancomunitat intentarà 'construir un país modern', car, si bé Catalunya es troba més desenvolupada que la resta de l'Estat espanyol, ho està menys que els països europeus en els què s'emmiralla: Alemanya,

França, el Regne Unit i Itàlia. Cal bastir un país civilitzat, equilibrat, solidari i redistributiu.

- ✓ **1931:** Es decideix el traspàs de la competència de les obres públiques de finançament a la Generalitat.
- ✓ **1935:** El traspàs de les obres es fa real. No impedeix, però que l'Estat, com que va considerar la Generalitat responsable nominal d'aquella àrea, augmentés la marginació del Principat en deixar-lo fora dels plans d'obres públiques de la República.

1936-1939: LA HISENDA EN TEMPS DE GUERRA

- ✓ **1936, octubre 11: No pagar els deutes als catalans.** El ban núm. 32 dictat per Queipo del Llano, tenint en compte «la especial característica separatista del movimiento anárquico de la región catalana», prohibia el pagament de deutes pendents a favor de persones o entitats residents en territori de Catalunya; el pagament, arribada la data del venciment, es faria, amb caràcter plenament alliberador, a la «Cuenta de Créditos de Cataluña». No estava prohibit pagar deutes a un creditor de Madrid, però sí a un de Barcelona.
- ✓ **1936-1939:** L'excepcionalitat que va representar la guerra incivil va permetre prendre iniciatives també excepcionals. La dinàmica de l'enfrontament armat va facilitar que la Generalitat s'encarregués de les funcions del Govern de la República a Catalunya. Tot i que aquest es va oposar a l'autonomia de la gestió econòmica catalana, la Generalitat, sota un nou règim fiscal.
- ✓ **1937, gener:** Josep Tarradellas, conseller primer i conseller de Finances, va reestructurar les relacions financeres entre ambdós governs. Es van crear, rectificar o restablir impostos que havien de constituir fonts d'ingressos per a la hisenda catalana que ajudessin a sostenir l'esforç de la guerra. A la llarga, la realitat del conflicte va fer disminuir el rendiment dels tributs i que la Generalitat acumulés un fort dèficit.
 - Si la Generalitat hagués estat partícip de la victòria militar el tracte fiscal hauria estat millor amb Catalunya. Però també és bo de recordar que la República, fins i tot en plena guerra civil, mai no va acabar de respectar la nostra institució de govern.

► 1939: EL FRANQUISME EMPOBREIX ESPANYA

- ✓ **1939:** El règim franquista instaurà l'autarquia, una economia rígida de racionament, sense intercanvis amb l'exterior, en què l'Estat havia de produir tots els béns necessaris. Es van traslladar a Madrid les seues socials d'empreses catalanes i els bancs espanyols van absorbir les entitats del país.
 - Des d'un punt de vista estrictament econòmic era molt contraproduent per al franquisme marginar el Principat. Per això el règim va haver de canviar de política econòmica, molt a malgrat seu. Volien afeblir-nos en tot, però aquella política només feia més pobra tot Espanya.
- ✓ **1939, juliol 15:** Albert Casañé i Soler nomena Enrique Luño Peña (Villar de los Navarros, Saragossa-), com a comissari polític per a canviar els dirigents de la Caixa: en dona de baixa a 46 empleats, en sanciona 62 més i traspasa l'expedient de Josep Maria Boix i Raspall, director general des del 1936, a la policia. Boix, catalanista convençut,

acaba a la presó condemnat per un consell de guerra a la pena de dotze anys i un dia, commutada per una altra de tres anys.

- ✓ **A partir de 1939:** «La repressió portada a terme per les autoritats franquistes fou planificada de manera sistemàtica com una necessitat per a la pervivència mateixa del règim dictatorial» (Josep Benet, historiador). La derrota de la Catalunya republicana va comportar automàticament l'abolició de les institucions polítiques, partits, associacions, sindicats, publicacions... que s'havien significat amb la democràcia i el catalanisme. D'una banda, es va produir la repressió contra qui s'apartava dels principis ideològics del franquisme mitjançant els mecanismes coactius tradicionals (afusellaments, persecucions, empresonaments, etc.), que els historiadors han anomenat "terror blanc". Però, d'altra banda, també es va imposar el "terror administratiu", que va tenir la depuració com a arma més pràctica.
- ✓ **1940:** Luño Peña –conegut després pels estudiants de la Universitat de Barcelona- com a Puño y Pena- com a comissari de la Caixa, nomena un consell d'administració que el designa a ell com a director general, mentre que Miquel Mateu i Pla, llavors alcalde de Barcelona, n'és nomenat president. Durant la seva etapa, la Caixa és una "caricatura i una antítesi de la de Moragas", el fundador. La primera entitat d'estalvis de Catalunya, absolutament castellanitzada, deixa d'invertir en el país: són els anys d'inversió de recursos catalans en fons públics de Madrid; i també els anys de l'expropiació dels saldos de persones i d'entitats significades amb el catalanisme.

► DÈCADA 1950: L'OPORTUNITAT PERDUDA

- ✓ **Anys 1950:** El model autàrquic, incapaç de millorar el nivell de vida de la població, va entrar en crisi i va haver d'evolucionar cap a la liberalització del sistema econòmic.
- ✓ **1950, mitjan dècada:** La banca catalana només representava el 3% del sistema bancari espanyol. L'aïllament que va patir la dictadura després de la derrota del nazisme va dur la seva economia a l'estancament. Mancaven energia i matèries primeres. La burgesia industrial i comercial catalana, que donava suport al règim perquè era garant d'una pau social que permetia obtenir guanys, es limitava a fer funcionar els seus negocis a pesar de l'intervencionisme estatal, intervencionisme que no sempre se sortia amb la seva. La dictadura, que hauria volgut que Catalunya s'especialitzés en la indústria tèxtil, va haver de transigir amb el desig de l'empresa automobilística italiana FIAT d'instal·lar la factoria SEAT a Barcelona pel seu port i la seva mà d'obra qualificada i va incrementar el pes del sector del metall al Principat. Tot i el caos, el rigor tributari no s'afluixava.
- ✓ **1951:** L'Estat inverteix un 28% del que havia recaptat a la província de Barcelona, cosa que representava un dèficit fiscal del 72%. Tanmateix, el règim ha de recular algun cop en la seva política discriminatòria per evitar tibantors extremes amb una població cansada d'abusos, com va succeir amb motiu de la vaga de tramvies.

► 1951: VAGA DE TRAMVIES

- ✓ **1951, febrer 23:** Un exemple de protesta ciutadana contra la discriminació que afectava només la butxaca dels catalans es va produir amb la vaga de tramvies. En un consell de ministres es va aprovar que a Barcelona el bitllet del tramvia passés de cinquanta a setanta cèntims, mentre que a Madrid es mantenia el preu. El malestar per aquell tracte

es va concretar en una frase: "Si España es una. igual para todos", i en un boicot contra els tramvies, que van començar a viatjar gairebé buits a partir del 23 de febrer. La gent anava a peu.

- ✓ **1951, febrer 28:** La vaga ja era evident, però les autoritats, atònites, van esperar a veure la reacció popular.
- ✓ **1951, març 4:** El Barça juga al seu estadi i es preveuen fortes pluges. Ningú, malgrat l'aiguat, no agafa un tramvia per anar al partit ni per tornar a casa. No va quedar més remei que restablir les tarifes anteriors. La vaga, pacífica i silenciosa, havia triomfat, i el règim es va desfogar tot cessant el governador civil, l'alcalde i altres càrrecs.
- ✓ **1955:** Els bancs espanyols han absorbit amb prou agressivitat les entitats del país perquè la banca catalana només representi un insignificant 3% del sistema bancari espanyol.
- ✓ **1956:** Els ingressos de l'Estat a la província de Barcelona van arribar a 5.551.154.212 pessetes i les despeses van ser de 1.179.668.992 pessetes. O sigui, tornava al territori només un 21% dels diners recaptats, quelcom que equivalia a un dèficit fiscal del 79%. El posterior creixement demogràfic i econòmic dels anys seixanta no va significar millores en els serveis que hauria de rebre un país que era el motor de l'Estat.
- ✓ **1958:** Pel que fa a la fiscalitat, estan en vigor mesures com l'augment d'impostos i l'amnistia fiscal per a tots aquells que retornin a Espanya els capitals que hagin evadit des del 1939. Però en aquest camp tot continuava igual o fins i tot pitjor per a Catalunya.
- ✓ **1959:** Un cop que el model autàrquic entra en crisi i evoluciona cap a la liberalització del sistema econòmic, s'aprova el Pla d'Estabilització, a desgrat del dictador, que tenia en l'autarquia un símbol de la seva victòria en la guerra.

► 1975: LA TRANSICIÓ

- Un cop desmuntat el franquisme arran de la mort del dictador, l'adveniment de la democràcia i la recuperació de la Generalitat es van presentar com a oportunitats per corregir vells vicis.
- ✓ **1975:** El dèficit de l'ensenyament públic en l'àrea metropolitana de Barcelona era del 58% en allò que tocava a places en l'escola bàsica i preescolar, i el de la sanitat es traduïa en sis llits hospitalaris per cada mil habitants a la capital davant els deu llits per mil habitants recomanats per l'Organització Mundial de la Salut.
- ✓ **1978:** En la redacció de l'**Estatut de Sau** es té en compte la possibilitat d'establir un sistema de finançament basat no en el que havia de cedir l'Administració central a l'autonòmica, sinó en el que havia de donar Catalunya a l'Administració central. Es tractava que el país tingués plena llibertat per decidir el destí de gran part dels seus diners alhora que era solidari amb els territoris menys desenvolupats de l'Estat. La proposta, identificada amb el que avui es denomina **pacte fiscal**, va ser **rebutjada** pel Govern espanyol que presidia Adolfo Suárez, i el tema econòmic va quedar relegat, atès que en aquell moment interessava més assolir competències plenes en altres àmbits que es consideraven imprescindibles per articular el país, com la llengua i l'ensenyament. La

força hegemònica dels partits polítics a Catalunya era d'obediència i d'esperit espanyol i estatal. Només Trias Fargas s'hi va referir de manera permanent i el feren callar.

- ✓ **1979:** En l'elaboració de l'Estatut d'Autonomia del País Basc es reconeix els "Drets Històrics dels Territoris Forals", pels quals s'obté l'autonomia fiscal: ells recapten íntegrament els impostos i paguen una quantitat anyal a l'Estat pels serveis que els presten.
 - Les tres guerres carlines havien acabat amb els Furs tradicionals que regien Navarra i el País Basc, i s'estableix el primer Concert Econòmic. Un model que es mantindria fins la guerra incivil, quan Franco castiga les províncies que no s'han sumat al Alzamiento (Guipúscoa i Biscaia) i premia les que sí que ho han fet (Àlaba i Navarra).
- ✓ **1984:** Jordi Pujol ja advertia al diari 'Avui' que l'economia era el dogal del govern central: «La revisió de les clàusules financeres és cabdal, perquè si les actuals condicions de finançament no són modificades en gran part, la nostra autonomia quedarà destruïda». El Fons de Compensació Interterritorial paga a Catalunya 30.000 pessetes per aturat; a Extremadura, 346.000 pessetes; «poco café para todos y la taza más pequeña para Catalunya», escriurà Ramon Trias i Fargas.
- ✓ **1985:** Ramon Trias Fargas constata el 'dogal' financer en el seu llibre 'Narració d'una asfixia premeditada': «Hem arribat a una situació financera insostenible... Amb això es retalla la cresta del nacionalisme... No n'hi ha prou amb la igualtat constitucional, sinó que es posa en marxa el concepte de solidaritat, del qual s'usa i s'abusa a tort i a dret per demostrar que Catalunya no surt lesionada del franquisme sinó que és la regió del privilegi, la qual ha de reparar els seus avantatges, solidaritzant-se fins a l'última pesseta amb els menys desfavorits».
- ✓ **1994:** Catalunya paga un 20% per sobre de la mitjana espanyola, i rep un 17% per sota d'aquesta mateixa mitjana. Malgrat això, arrossega una imatge d'insolidaritat que no es combat fora del Principat, potser perquè reporta beneficis polítics als partits espanyols i a les estructures de l'Estat. La ironia és que Catalunya encapçala el procés autonòmic, ja que quan aconseguix una competència nova, la resta de comunitats autònomes també la reclamen immediatament a l'Estat, en un curiós exercici d'imitació. Potser per això Madrid es nega a parlar de reformes en el finançament de Catalunya. Massa feina en perspectiva i pocs ànims per esmenar injustícies.

► SEGLE XXI

- ✓ **2002:** Després de 54 anys d'independència els ingressos de les exportacions són suficients per pagar les importacions a l'Estat d'Israel.
- ✓ **2002-2009:** El dèficit mitjà calculat amb el mètode del flux monetari amb equilibri d'ingressos i despeses de l'Estat ha estat de 14.818 milions d'euros/any, 8,59% del PIB català i sense equilibri de 13,480 milions d'euros/any, 7,89%.
- ✓ **2005: Tot s'hi val.** "No les da vergüenza?, ¿Se puede ser tan cretino? (...) ¿Falta dinero para la sanidad? Pues no se lo hubieran gastado ustedes en tener una policía autonómica, no se lo hubieran gastado ustedes en tener tres televisiones. Cada uno se lo gasta en lo que quiere, pero después no vengan ustedes llorando, amigos. (...) No conozco ninguna partida presupuestaria que diga: transferencia de renta de esta región a ésta. Y si existiera, que por favor me borren.. Que se metan los cuartos donde les

quepan” (Rodríguez Ibarra, President d’Extremadura (justament l’autonomia que més diners havia rebut).

- ✓ **2006-2009:** En una recent carta d’un nombrós grup d’intel·lectuals espanyols amb prestigi en àmbits de les arts i les lletres s’afirma que el pretès desequilibri fiscal de Catalunya és una falsedat. La realitat, però, és que en aquests anys Catalunya contribueix amb el 19,65% dels ingressos de l’Estat i amb el 18,83% dels de la Seguretat Social, però només participa en el 10,54% de les despeses de l’Estat i amb el 17,25% de les despeses de la Seguretat Social. La població de Catalunya és del 16% del total de l’Estat. És a dir, Catalunya és contribuent net tant en la Seguretat Social com en els ingressos i despeses de l’Estat.
- ✓ **2007:** Amb superàvit important de l’Estat el dèficit fiscal de Catalunya resulta de -8,1% i -84% amb equilibri d’ingressos i despeses de l’Estat.
- ✓ **2008:** Després de moltes pressions el Govern espanyol publica part de les balances fiscals. Des de 1986 el dèficit fiscal per a Catalunya ascendeix a 200.000.000.000 d’euros.
- ✓ **2009:** A Catalunya, el dèficit fiscal pel càlcul del flux monetari és de 16.409 milions (8,4% del PIB català); pel mètode del flux de benefici és d’11.261 milions (5,8% del PIB).
- ✓ **2010:** Els catalans aportem el 19,4% (61.872 milions) del total d’ingressos de l’Estat, i només rebem el 14,2% en inversions (45.329 milions). Equival al 8,5% del PIB català. Els càlculs es fan seguint el mètode de flux monetari, que compara allò que aporta cada comunitat autònoma amb el que rep a canvi per part de l’Estat. Seguint el mètode del flux del benefici, és a dir, tenint en compte les despeses de l’Administració central en serveis comunitaris, com ara l’Exèrcit o la Casa Reial, el dèficit és menor, però arriba als 11.258 milions d’euros (el 5,8 del PIB).
- ✓ **2012:** Es presenta recurs al Tribunal Constitucional contra la Llei d’Impost Català als dipòsits bancaris i de l’euro per recepta del govern català.
- ✓ **2012:** El PIB de Catalunya és de 207.762 milions d’euros, similar al de Dinamarca (244.535) i al de Finlàndia (194.469). En el context de la Unió Europea dels 27, Catalunya seria la dotzena economia més gran. En termes de PIB per càpita està per sobre de la mitjana de la zona euro i seria el novè país més ric de la UE. A nivell d’Estat espanyol el seu PIB per habitant és un 22% superior; i la renda disponible per habitant supera la mitjana espanyola en un 14,2%.
- ✓ **2012, setembre 13:** El president Mas, convidat a Madrid pel grup Nova Economia Fòrum (representants del món econòmic, presència del cap de la Casa del Rei, periodistes) reitera la inequívoca voluntat de treballar per un Estat propi. Després d’enumerar els principals greuges que Catalunya ha anat acumulant amb els governs espanyols, sobretot en els aspectes econòmics i identitaris, Mas afirma que ja no serà possible fer marxa enrere i que el camí d’entesa entre Catalunya i Espanya ha estat dinamitat una vegada i una altra pels governs socialistes i populars i, per tant, Catalunya està decidida a seguir el seu propi camí.

- ✓ **2012, setembre 20:** Reunió Mas-Rajoy a la Moncloa per tractar la proposta de pacte fiscal. En un clima marcat per la marxa independentista de la Diada, el president del govern espanyol tomba la proposta d'Artur Mas.
- ✓ **2012, octubre:L'Alfons Guerra, 'guerra'.** «És fals i xenòfob dir que Espanya roba Catalunya. El nacionalisme català ha desplegat un hàbil teranyina en la qual enreda molts catalans» (Alfonso Guerra, exvicepresident del govern espanyol, 19-25 octubre 2012, setmanari 'Presència').
- ✓ **2012, desembre:** La revista 'Sapiens', després d'haver publicat un extens article titulat: "300 anys d'espoli" –i atenent l'enorme interès que ha suscitat- ha decidit traduir-lo al castellà, l'anglès, el francès i l'alemany i el faran arribar als més de 250 corresponents estrangers que viuen a l'Estat, i també als directors dels principals mitjans de comunicació del món. L'article està organitzat en tres parts, una per cada segle: el XVIII, el govern de Felip V implanta el cadastre i incrementa la fiscalitat a Catalunya un 150%; el XIX, explica l'agre enfrontament entre els industrials catalans i la premsa de Madrid, i la peculiar vaga del 'Tancament de Caixes'; i el XX, l'escassa inversió en infraestructures que el Govern central fa a Catalunya, el boicot franquista i l'oportunitat perduda que representa la Transició.
- ✓ **2012, desembre 18:** En l'acord per a la transició nacional, signat en l'entesa Mas-Junqueras (CiU i ERC), en el preàmbul s'especifica: «Per tot això [fragilitat estructural de les finances públiques de la Generalitat degut a la profunditat de la crisi econòmica, i incompliment sistemàtic dels acords per part del Govern de l'Estat respecte de Catalunya, a més de la manca d'atenció a les últimes demandes legítimes: Nou Estatut d'Autonomia i Pacte Fiscal] Catalunya, com qualsevol altra nació, requereix dels instruments d'Estat que li permetin disposar de tots els recursos que generem els ciutadans i la plena capacitat de decisió del poder polític. I, igual que qualsevol altra nació, Catalunya té dret a l'exercici de l'autodeterminació». La convocatòria sobiranista es preveu pel 2014, sempre que les dues forces no acordin ajornar-la.
- ✓ **2013, març 31:**El ministro de Asuntos Exteriores del Estado, Manuel García-Margallo demana en una entrevista a El Mundo una reforma del model d'Estat: avançar en un model de finançament «molt similar al dels territoris forals» –el País Basc i Navarra- i cedir a les autonomies la gestió del 100% de l'IRPF. I el globus sonda (diners a canvi de consulta) continua: «Les comunitats autònomes han de gestionar els seus impostos com fan els concerts forals. La meua proposta personal és que l'administració estatal s'ha de reservar els grans impostos que afecten el mercat interior –impost de societats i IVA- i deixar la resta d'impostos a l'arbitri de cada autonomia». La Generalitat podria gestionar el 100% de l'IRPF –ara en té cedit el 50%- i el 100% dels impostos d'hidrocarburs, tabac i alcohol –ara és del 58%. Tanmateix, García-Margallo deixa clar que en el nou model s'haurà de redefinir «quin servei és essencial i s'ha de finançar» i quin no. «Una televisió autònoma és un servei essencial que ha de costejar tota la nació [s'entén l'espanyola]? El blanc (per enfosquir-la) és, clarament, TV3.
- ✓ **2013, maig 23:** El Parlament aprova una moció per instar l'executiu a iniciar els tràmits per tirar endavant la conversió de l'Institut Català de Finances en la futura banca pública catalana, per facilitar el crèdit als emprenedors i impulsar l'economia productiva.

- ✓ **2013, maig 23:** A la llibreria Les Voltes, de Girona, es fa la presentació del que serà el primer punt informatiu a Catalunya per assessorar sobre com fer l'ingrés a l'Agència Tributària Catalana (ATC): fer pedagogia de com, amb la llei espanyola a la mà, es pot fer sense problemes el pagament dels impostos a l'Estat a través de l'ATC. Els seus promotors: la llibreria, l'Assemblea Nacional Catalana i Catalunya Diu Prou. L'objectiu és implicar-hi tothom: particulars, empresaris i institucions.
- ✓ **2013, juny 2:** En rèplica a Rajoy, el president Mas es pregunta: "Què és millor: ser un estat gran com Espanya amb un atur del 27% o un de més petit com Àustria, que té un atur del 4%". Endemés, cita els casos de Suècia, Dinamarca o Finlàndia, amb un nivell de vida força elevat, i 'petits' com Catalunya. Per la seva banda, el secretari d'organització de CDC, Josep Rull, recorda que tres dels sis estats fundadors de la UE eren petits "i ara estant fent un gran esforç per ajudar Espanya a superar la crisi".
- ✓ **2013, juny 28:** A l'entrevista d'El Punt-Avui, Idili Lizcano, creador d'Alquímia, alta cosmètica natural, respon a la pregunta de si 'Catalunya hauria de ser independent per sortir-se'n?': «Com a empresari, actualment et dic que sí. Seríem una nació poderosa i capdavantera. Sempre que deixéssim l'especulació de banda!»
- ✓ **2013, juliol 4:** La Vanguardia informa que el deute de l'Estado Español amb Catalunya puja a 8.576,7 milions, repartits així: 5,227,5 en inversions en infraestructures, 712,8 en reducció d'ingressos finalistes procedents de l'Estado, 1.762,5 mesures estatals que suposen un augment de la despesa i 873,9 mesures estatals que suposen una reducció dels ingressos.
- ✓ **2013, setembre 27:** El Parlament rebutja la proposta de finançament que el PPC presenta al debat de política general. Uns dies després, el 7 d'octubre, la direcció del PP de Madrid també diu 'no' a la proposta d'Alicia Sánchez-Camacho d'un model 'singular' per Catalunya, perquè "la solidaritat és en els gens del PP". Aquest pla de millora del PPC té tres punts i una extensió de mig foli.
- ✓ **2013, octubre 28:** Joaquim Gay de Montellà, president de Foment del Treball en una entrevista al Punt/Avui afirma: «Foment no ha entrat en el Pacte Nacional pel Dret a Decidir perquè el nostre espai natural és govern, sindicats i patronal... No diria que el pressupost de l'Estat castiga Catalunya, però sí que és una de les més perjudicades... El pacte és una bona eina per reconduir la relació amb España».
- ✓ **2013, novembre:** La revista nord-americana Forbes publica la relació de les grans fortunes del món. Segons aquesta relació la persona més rica de Catalunya és IsakAndic, el propietari de Mango que el 1967 va arribar a Catalunya amb una sabata i una espadenya. D'altres: Carulla (sector alimentari), Víctor Grífols (derivats de sang), germans Gallardo (controlen Almirall, el primer laboratori farmacèutic), Lara (Grup Planeta), Puig (perfums), Daurella (concessionària de Coca-Cola) i Ricard Portabella (successor d'IsaakCarasso, descobridor de Danone). A diferència de les fortunes espanyoles, a Catalunya no n'hi ha de vinculades al règim franquista.
- ✓ **2013, novembre:** Visita del president Mas a l'Estat d'Israel, acompanyat del conseller d'Economia, de l'alcalde de Barcelona i un grup d'empresaris. La delegació ha estat rebuda al màxim nivell, cosa que no ha agradat massa al gobierno español. Viatge de

gran importància estratègica per aprendre en tots els sectors: econòmic, en la formació, en la investigació, i el comerç i el turisme. Tot un referent de país independent:

- És l'estat que té més empreses cotitzant en el Nasdaq;
- És el que té més empreses emergents (després dels EUA);
- El segon país del món que inverteix més en capital de risc i en capacitat d'innovació;
- És el que dedica més PIB (un 4,7%) en R+D+1 (quan la mitjana de l'OCDE és del 2,38%);
- Té una excel·lent preparació en talent: 140 enginyers per cada 10.000 habitants (els EUA en tenen 83, el Japó, 80, Alemanya, 60 i Espanya, 25);
- És el 4rt país amb més patents per cada milió d'habitants;
- Un dels més segurs en inversions estrangeres.

► **Nota:**

- Aquest tercer treball, és el més curt, perquè és el que està menys treballat. Aquest, i els altres dos, no estan pas acabats. Encara s'ampliaran en força planes més.
- I, a més d'ampliar-lo, faltará revisar-los, esmenar-los, corregir-los...